

მდგრადი განვითარება და ტურიზმი

ნათელა თუშიშვილი, დოქტორანტი

მანანა ალადაშვილი, ასოცირებული პროფესორი

დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/spectri.2023.08.02.20>

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია ტურიზმი მდგრადი განვითარების კონტექსტში. ეს ის მნიშვნელოვანი საკითხია, რომელიც უზრუნველყოფს, როგორც ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის, აგრეთვე ბუნებრივი გარემოს დაცვის და შენარჩუნების საკითხს.

მდგრადი ტურიზმის მთავარი პრინციპია ტურისტული დანიშნულების ადგილებში ტურიზმის განვითარების ან ტურისტული ნაკადების მოცულობის შეზღუდვა, რისთვისაც საჭიროა გამტარუნარიანობის დადგენა და შემზღუდველი ფაქტორების გამოყენება.

„გამტარუნარიანობა“ ვიზიტორთა მიერ ტერიტორიების გამოყენების ის დონეა, რომელიც რესურსებზე უმნიშვნელო ზემოქმედებით უზრუნველყოფს მათი დაკმაყოფილების მაღალ დონეს.

გამტარუნარიანობა საზღვრავს ზღვრულ სიმჭიდროვეს, ანუ „ზღვრულ დატვირთვას“.

„ზღვრული დატვირთვა“ სიმჭიდროვის ის დონეა, რომლის გადაჭარბება იწვევს ლანდშაფტის კომპონენტთა შეუქცევად რღვევებს.

ამიტომ ტურიზმის დაგეგმვა და განვითარება არ უნდა მოხდეს იზოლირებულად. ტურიზმი სხვა აქტივობასთან ერთად უნდა იყოს საზოგადოებასა და ტურისტული დანიშნულების ადგილის მდგრადი განვითარების ნაწილი. გასათვალისწინებელია მისი ზეგავლენა სხვა სექტორებზე, რესურსების კონკურენტული გამოყენებისა და ურთიერთმხარდაჭერის თვალსაზრისითაც. კომპლექსური მიდგომა ითვალისწინებს ტურიზმის დარგში ურთიერთობებისა და ზემოქმედების ყველა ფორმას და განიხილავს საჯარო პოლიტიკის ზემოქმედებას ტურიზმზე და პირიქით.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება, მდგრადი ტურიზმი, ეკოტურიზმი, გამტარუნარიანობა, ზღვრული დატვირთვა.

Sustainable development and tourism
Natela Tushishvili, PhD student
Manana Aladashvili, associate professor

David Aghmashenebeli University

Abstract

The paper discusses the importance of ecological tourism in the context of sustainable development. The development of ecological tourism in the protected natural areas is an important issue that affects both the country's economic situation and the protection and preservation of the natural environment.

The main principle of sustainable tourism is to limit the development of tourism or the volume of tourist flows in tourist destinations, for which it is necessary to determine the capacity and use limiting factors.

"Throughput" is the level of use of the territory by visitors, which ensures a high level of their satisfaction with a negligible impact on resources.

Bandwidth limits the limiting density, i.e. "limiting charge".

The "threshold load" is the level of density, exceeding which causes irreversible damage to the landscape components.

Therefore, tourism planning and development should not be done in isolation. Tourism, along with other activities, should be part of the sustainable development of the community and the tourist destination. Its impact on other sectors, in terms of competitive use of resources and mutual support, should be considered. A complex approach takes into account all forms of relations and activities in the field of tourism and considers the impact of public policy on tourism and on individuals.

Key words: sustainable development, sustainable tourism, ecotourism, sustainability, marginal load.

შესავალი

მდგრადი განვითარება არის ცვლილებების პროცესი, რომელშიც რესურსების ექსპლუატაცია, ინვესტიციების მიმართულება, სამეცნიერო და ტექნოლოგიური განვითარების ორიენტაცია და ინსტიტუციური ცვლილებები ერთმანეთს უერთდება და აძლიერებს ადამიანთა მოთხოვნილებებისა და მისწრაფებების დასაკმაყოფილებლად არსებულ და მომავალ შესაძლებლობებს. მდგრადი განვითარების კონცეფცია გულისხმობს სამი მიდგომის გამოყენებას: ეკონომიკური, სოციალური და გარემოსდაცვითი (UN Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 1992). მდგრადი განვითარების კონცეფციის ეკონომიკური მიდგომა ეფუძნება ჰიქს - ლინდალის თეორიას მაქსიმალური შემოსავლის ნაკადის შესახებ (შეზღუდული რესურსების ოპტიმალური გამოყენება და ეკოლოგიურად სუფთა რესურსების გამოყენება). განვითარების მდგრადობის სოციალური კომპონენტი ადამიანზეა ორიენტირებული და მიზნად ისახავს სოციალური და კულტურული სისტემების სტაბილურობის შენარჩუნებას, მათ შორის ადამიანთა შორის დესტრუქციული კონფლიქტების რაოდენობის შემცირებას. ასევე სასურველია კულტურული კაპიტალისა და მრავალფეროვნების გლობალური მასშტაბის შენარჩუნება, ასევე არადომინანტურ კულტურებში არსებული მდგრადი განვითარების პრაქტიკის უფრო სრულად გამოყენება. ეკოლოგიური თვალსაზრისით, მდგრადმა განვითარებამ უნდა უზრუნველყოს ბიოლოგიური და ფიზიკური ბუნებრივი სისტემების მთლიანობა.

მდგრადი განვითარების ზოგადი კონცეფციის განვითარების პარალელურად სტაბილურად ვითარდებოდა გლობალური ტურიზმი.

კვლევის მეთოდები

სტატიაზე მუშაობისას გაანალიზებულ იქნა სამეცნიერო და სტატისტიკური ლიტერატურა ტურიზმის მდგრადი განვითარების შესახებ. ტურისტული მარშრუტების, განსაკუთრებით ეკოტურისტული მარშრუტების შექმნის მიზნით, რათა ხელი შეეწყოს ტურიზმის მდგრად განვითარებას, გამოიკითხა ალგეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრების თანამშრომელები. გამოკითხვა მოხდა მონიტორინგის საშუალებით და მოვახდინეთ მეცნიერების მიერ ფორმულირებული გამტარუნარიანობის და ტერიტორიების ზღვრული დატვირთვის შედარების შედეგების რაოდენობრივი ანალიზი.

ძირითადი შედეგები

1. მდგრადი განვითარება და ტურიზმი

ტურიზმის მდგრადი განვითარების აქტუალური საკითხების შესახებ პირველად აღინიშნა 2002 წელს გაეროს მიერ მიღებულ იმ დოკუმენტში, რომელიც ეძღვნება სილა-

რიზის დაძლევის სტრატეგიულ მიზნებს და ამოცანებს. ტურიზმის არსის და მისი როლის შესახებ საუბარია აღნიშნული დოკუმენტის იმ მიმართულებებში, რომელიც ეძღვნება შიმშილისა და სიღატაკის დაძლევას, ქალთა უფლებების დაცვას და თანასწორუფლებიანობის ხელშეწყობას, ეკოლოგიური მდგრადობის უზრუნველყოფას და მდგრად განვითარებაში მსოფლიო თანამშრომლობას [3]. მოგვიანებით (2004 წელს) გაეროს მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციამ (UNWTO) და ამავე ორგანიზაციის განვითარების პროგრამამ (UNDP) გამოსცეს ტურიზმის პოლიტიკის განმსაზღვრელი სახელმძღვანელო. [4]

ტურიზმის მზარდი ინდუსტრია, რომელიც გამოირჩევა თავის კომპლექსურობით, პოპულარობით და გარემოსთან მრავალმხრივი კავშირურთიერთობით. ამის გამოა, რომ ტურიზმის მდგრადი განვითარების კონცეფცია ითვალისწინებს:

1. ტურიზმის განვითარების ინტერესების თანხვედრა მომავალი თაობების მოთხოვნებთან;
2. ტურიზმის, ადგილობრივი ბიზნესის, მოსახლეობის, ადმინისტრაციის და სხვა დაინტერესებული მხარეების ინტერესებს;
3. ტურიზმის განვითარების კავშირს გარემოს მდგრად განვითარებასთან (მისი შემადგენელი ნაწილების - ბუნებრივი, ანთროპოგენული და ბუნებრივ-ანთროპოგენული - განვითარების ინტერესების გათვალისწინებით);
4. ტურიზმის და გარემოს მდგრადი განვითარების ურთიერთდაკავშირებულ სისტემას (დარგის გავლენა გეოგრაფიულ სისტემებზე და გარემოს გავლენა ტურიზმის განვითარებაზე).[1]

მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის განმარტებით, მდგრადი ტურიზმი გულისხმობს „ყველა რესურსის მართვას ისე, რომ ეკონომიკური, სოციალური და ესთეტიკური საჭიროებები დაკმაყოფილდეს კულტურული მთლიანობის, მნიშვნელოვანი ეკოლოგიური პროცესების, ბიომრავალფეროვნებისა და სიცოცხლის მხარდაჭერის სისტემების შენარჩუნებით“. გარდა ამისა, ხაზი გაესვა, რომ ტურიზმის მდგრადი განვითარების მენეჯმენტის ნორმები და პრაქტიკა შეიძლება გამოყენებულ იქნას ყველა სახის ტურიზმისა და ყველა ტიპის მიმართულებაზე, მათ შორის მასობრივი ტურიზმისა და სხვადასხვა ნიშური ტურისტული სეგმენტებისთვის.

ეკოლოგიური ტურიზმი გვევლინება, როგორც ტერიტორიების მდგრადი განვითარების ინსტრუმენტი. ამ კონცეფციის განმარტება შემოგვთავაზა სხვადასხვა ავტორმა და ორგანიზაციამ, მათ შორისაა: მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაცია (UNWTO, 1994), ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი (IUNC, 1996), ეკოტურიზმის საერთაშორისო საზოგადოება (TIES, 1991).

ეკოლოგიური ტურიზმის კონცეფცია ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

- მონახულებული ტერიტორიების ბუნების, ადგილობრივი წეს-ჩვეულებებისა და კულტურის გაცნობა;
- მონახულებული ტერიტორიების ბუნებრივ ლანდშაფტებსა და სოციალურ-კულტურულ თემებზე უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე შემცირება;
- ბუნებისა და ადგილობრივი სოციალურ-კულტურული გარემოს დაცვის ხელშეწყობა;
- ეკოტურიზმში მონაწილეთა (ადგილობრივი მოსახლეობა და ტურისტები) გარემოსდაცვითი განათლება;
- ეკონომიკური ეფექტურობა და წვლილი მონახულებული რეგიონების მდგრად განვითარებაში.

მდგრადი განვითარების კონცეფციამ ფართო პოპულარობა მოიპოვა 1980 წელს მსოფლიო კონსერვაციის სტრატეგიაში, რომელიც შეიმუშავა ბუნებისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) მიერ გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამის (UNEP) რჩევით, თანამშრომლობით და ფინანსური მხარდაჭერით, ველური ბუნების ფონდი (WWF) და სხვა საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობით. ამ დოკუმენტის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია საზოგადოებას მიაწოდოს აზრი, რომ ბუნების დაცვა არის დაბალანსებული სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროცესის ერთ-ერთი შემადგენელი ელემენტი.

ტურიზმის და გეოგრაფიული გარემოს მდგრადი განვითარებისთვის ძირითადი ყურადღება უნდა გამახვილდეს ეკოლოგიურ და შემეცნებით (საგანმანათლებლო, სამეცნიერო, სათავგადასავლო, საფეხმავლო და სხვ.) ტურიზმზე, რაც ბუნებრივი თუ ისტორიულ-კულტურული ფასეულობების შენარჩუნების წინაპირობა გახდება. ცნობილია, რომ სტიქიურად განვითარებული ტურიზმი ბუნებრივი გარემოს დეგრადაციის ერთ-ერთი გამომწვევი მიზეზია, რაც ხშირად ადგილობრივი მოსახლეობის დამსვენებლებთან დაპირისპირების მიზეზიც გამხდარა. [1]

ექსპერტების აზრით, ეკოტურიზმი, ყველაზე სრულად შეესაბამება მდგრადი განვითარების კონცეფციას.

ეკოლოგიურ ტურიზმს, განსაკუთრებულად დაცულ ბუნებრივ ტერიტორიებზე, შეუძლია განავითაროს თავისი ყველა სახეობა. ეკოლოგიური ტურიზმის განვითარება

დაცულ ბუნებრივ ტერიტორიებზე, ეს ის მნიშვნელოვანი საკითხია, რომელიც უზრუნველყოფს, როგორც ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის, აგრეთვე ბუნებრივი გარემოს დაცვის და შენარჩუნების საკითხს.

მდგრადი ტურიზმის მთავარი პრინციპია ტურისტული დანიშნულების ადგილებში ტურიზმის განვითარების ან ტურისტული ნაკადების მოცულობის შეზღუდვა, რისთვისაც საჭიროა გამტარუნარიანობის დადგენა და შემზღუდველი ფაქტორების გამოყენება.

2. ტურიზმი და გამტარუნარიანობა

„გამტარუნარიანობა“ ვიზიტორთა მიერ ტერიტორიების გამოყენების ის დონეა, რომელიც რესურსებზე უმნიშვნელო ზემოქმედებით უზრუნველყოფს მათი დაკმაყოფილების მაღალ დონეს.

გამტარუნარიანობის ფორმებია:

ტურისტული სოციალური გამტარუნარიანობა - ის დონეა, რომლის გადაჭარბება იწვევს მოგზაურობის დროს ნეგატიურ შთაბეჭდილებას.

გამტარუნარიანობა საზღვრავს ზღვრულ სიმჭიდროვეს, ანუ „ზღვრულ დატვირთვას“.

„ზღვრული დატვირთვა“ სიმჭიდროვის ის დონეა, რომლის გადაჭარბება იწვევს ლანდშაფტის კომპონენტთა შეუქცევად რღვევებს.

გამტარუნარიანობა = $\frac{\text{ტურისტების მიერ გამოყენებული ტერიტორია}}{\text{საშუალო ინდივიდუალური სტანდარტი}}$

როტაციის კოეფიციენტი = $\frac{\text{ტურისტების მიერ გამოყენებული ტერიტორია}}{\frac{\text{რომლის განმავლობაშიც ღიაა ტერიტორია}}{\text{ვიზიტის საშუალო ხანგრძლივობა}}}$

ნებისმიერ გარემოს, მათ შორის დაცულ ტერიტორიას (როგორც ეკოტურიზმის ტურისტულ პროდუქტს) მაქსიმალური დატვირთვის ზღვარი გააჩნია, რომლის ზედმეტმა გადატვირთვამ შესაძლებელია ეკოსისტემების რღვევა გამოიწვიოს და მატერიალური სარგებელის სანაცვლოდ მოგვცეს ეკოლოგიური წონასწორობის დარღვევა. ამიტომ გამტარუნარიანობას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს გარემოს დაცვისა და ტურიზმის მდგრადი განვითარების საქმეში.

მეცნიერების მიერ გამოკვლეულია და მოცემულია შესაბამისი რეკომენდაციები, რომელიც შესაძლებელია გათვალისწინებული იქნეს ანალოგიური ბუნებრივი

პირობების მქონე დაცული ტერიტორიებისათვის, როგორცაა: ხავსიან ტყეებზე გავალ ტურისტულ ბილიკზე დატვირთვამ, მნიშვნელოვანი ზიანის გარეშე, შესაძლებელია გაუძლოს 25 კაცამდე/ჰა-ზე; ფიჭვნარიან ბილიკებზე - 15 ადამიანი/ჰა-ზე; არყისა და შერეული ტყეებისათვის უფრო მაღალია დასაშვები დატვირთვა - 50 ადამიანი/ჰა-ზე; მორენულ დაბლობებზე კი 35 ადამიანი/ჰა-ზე.

ჩვენს მიერ გამოიკითხა ანალოგიური ლანდშაფტის მქონე დაცული ტერიტორია, კერძოდ, ალგეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრის თანამშრომელები და აღნიშნულ პარკებზე სეზონურ პერიოდში ვიზიტორთა რაოდენობა დღეში დაახლოებით 67-ს შეადგენს. შედეგებმა აჩვენა, რომ პარკის ფაქტობრივი საშუალო მონახულება დაბალია, ვიდრე ეროვნულ პარკზე არსებული მარშრუტების ტევადობა, თუმცა, ეს არის საშუალო რიცხვი. პრაქტიკაში ჯერ კიდევ არსებობს გადატვირთვის რისკი, განსაკუთრებით პიკის სეზონებში. ვინაიდან პარკში ვიზიტი და ბილიკების გამოყენება დამოკიდებულია სეზონზე, ამინდსა და ბილიკის პირობებზე, ასევე გასათვალისწინებელია სეზონურობის ფაქტორი, მაგ: მაისი, ივნისი, ივლისი, აგვისტო სეზონურად აქტიური პერიოდია.

გამტარობის კრიტიკული ზღვარის შემთხვევაში წარმოიქმნება ადგილობრივ მოსახლეობასა და გარემოზე ზემოქმედების უარყოფითი შედეგები, ამიტომ საჭიროა შემუშავდეს მართვის სტრატეგიული მიმართულებები, კერძოდ:

- ▶ გამტარობის პოტენციალის გაზრდა;
- ▶ ვიზიტორთა თანაბარი გადანაწილება;
- ▶ მოგზაურობის შეზღუდვა

მდგრადი ტურიზმის მეცნიერული მიდგომა შესწავლილი იქნა ამერიკელი მეცნიერის ჯაფარ ჯაფარის მიერ, რომელმაც მოგვცა “პლატფორმის” მოდელი, სადაც შემოგვთავაზა ტურიზმის კვლევის ევოლუციის კონცეპტუალური მოდელი.

პლატფორმის მოდელი სასარგებლო ჩარჩოს ქმნის იმის გასაგებად, თუ როგორ მოხდა მიდგომის გარდაქმნა მასობრივი ტურიზმის წინ წაწევიდან იმის რეალიზებამდე, რომ ტურიზმს სარგებელთან ერთად ზიანის მიყენებაც შეუძლია საზოგადოებისათვის. შესაბამისად, გვიჩვენებს თუ როგორ შეექმნა საფუძველი მდგრადი ტურიზმის განვითარების იდეას. იგი მთლიანობაში განიხილავს ტურიზმს და ამასთან, მოიაზრებს, რომ თითოეული პლატფორმა მის წინამორბედზე წარმოიქმნება. ჯაფარის მიხედვით ეს პლატფორმებია:

პროპაგანდული	II მსოფლიო ომის შემდგომი პერიოდი	ტურიზმი იცავდა გარემოს დაცვის პრინციპებს და კულტურულ ტრადიციებს, უზრუნველყოფდა დასაქმებას, ახდენდა ეკონომიკის სტიმულირებას, ხელს უწყობდა კულტურათათშორის კომუნიკაციებს და მსოფლიო მშვიდობის დამყარებასაც კი.
გამაფრთხილებელი	1970 -იანი წლები	ტურიზმის მიერ უზრუნველყოფილი სამსახურები სეზონური და დაბალანაზღაურებადია, განვითარებას შეუძლია განაპირობოს საზოგადოებიდან ფულადი სახსრების გადინება, იწვევს კულტურის კომერციალიზებას და გარემოზე უარყოფით გავლენას ახდენს.
ადაპტირებადი	1980-იანი წლები	ორივე ზემოთ ხსენებული მიდგომა ღირებულია და ტურიზმის განვითარება შესაძლებელია სასარგებლო იყოს, თუ იგი მასპინძელ საზოგადოებაზე იქნება ორიენტირებული, შეამცირებს უარყოფით გავლენას და გააუმჯობესებს მასპინძლებსა და სტუმრებს შორის კომუნიკაციას
ცოდნაზე დაფუძნებული	1990 -იანი წლები	ტურიზმის განვითარება, ეს არის სისტემა, რომელსაც ბევრი გავლენა და სარგებელი აქვს, რომელიც სხვადასხვა მიმართულებით შეიძლება იქნას განხორციელებული, და სწორედ ამიტომ ერთობლიობაში უნდა იქნას განხილული

ჯაფარის პლატფორმის კვლევები საბოლოო ჯამში დაფუძნებული იყო იმაზე, რომ მდგრადი ტურიზმის მოდელის შექმნა იყო საჭირო, რასაც მრავალი მეცნიერი დაეთანხმა. მეცნიერი შაფერი კი აღნიშნავს, რომ: მდგრადი ტურიზმის განვითარება დაინტერესებულ მხარეთა ჯგუფებს შორის გარკვეულ დონემდე ჰარმონიის დამყარების და გრძელვადიან პერსპექტივაში ცხოვრების ხარისხის სასურველი დონის მიღწევის საფუძველია.

ეკოტურიზმსა და მდგრად განვითარებას შორის არსებობს შემდეგი კავშირი:

• **გაცნობიერებულობა (Awareness):** ტურიზმი საშუალებას აძლევს ვიზიტორებსა და ადგილობრივ მოსახლეობას გაეცნონ გარემოსდაცვით საკითხებს და კულტურათაშორის სხვაობებს, შედეგად - შეცვალოს მათი დამოკიდებულება მდგრადობის საკითხებზე არა მხოლოდ მოგზაურობის დროს, არამედ მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაში.

• **დამოკიდებულება (Dependency):** ტურიზმი დაფუძნებულია იმ ვიზიტორთა მოთხოვნებზე, რომლებიც ორიენტირებული არიან ხელუხლებელი და სუფთა გარემოს ძებნაზე, რომლებიც არსებობს თვითმყოფადი ისტორიისა და კულტურულ ტრადიციებზე.

• **ურთიერთქმედება (Interaction):** ტურიზმი, როგორც მომსახურების სფერო, დაფუძნებულია ახალი დანიშნულების ადგილების გაცნობაზე, რაც ნიშნავს ვიზიტორებს, ადგილობრივ საზოგადოებასა და გარემოს შორის ურთიერთქმედებით პირდაპირი და ირიბი თანხების გენერირებას.

სამწუხაროდ, ბუნებაში ტურისტული მარშრუტების შედგენისას, ისეთი ცნებები, როგორცაა ბუნებრივი ტერიტორიული კომპლექსის სტაბილურობა (რეკრეაციული დატვირთვის გარკვეულ ზღვარი) და ტერიტორიის რეკრეაციული შესაძლებლობები (მაქსიმალური, დასვენების სახეობების გათვალისწინებით, იმ ადამიანების რაოდენობა, რომლებიც ერთდროულად შეიძლება იყვნენ ტერიტორიაზე ბიოგეოცენოზის დეგრადაციის გამოწვევისა და ფსიქოლოგიური დისკომფორტის გარეშე). არარეგულირებადი გამოყენების შედეგად ხდება ეკოსისტემების დეგრადაცია და მათი ტურიზმის ობიექტად გამოყენება შეუძლებელი ხდება. ასეთ პირობებში მხოლოდ მომენტალურ შემოსავალზე შეიძლება საუბარი და ამ საწარმოების ეკონომიკური ეფექტურობა ძალზე საეჭვოა.

დასკვნა:

ჩვენი ნაშრომი წარმოადგენს ერთგვარ ანალიზს მდგრადი ტურიზმის მნიშვნელობის შესახებ, რომელიც მოითხოვს ტურისტების მიერ ტერიტორიების და ბუნებრივი რესურსების გამოყენების მდგრად მართვას და „გამტარუნარიანობის“ ზღვრული ნორმის დადგენას. გაანალიზებულია ისეთი საკითხები როგორცაა: მეცნიერ ჯაფარის მიერ დაცული ტერიტორიების ინტეგრირება, მდგრადი განვითარების მიმართულებებით, რაც ქვეყანაში ტურიზმის განვითარების სტრატეგიული ნაწილია.

ჩამოგვიყალიბდა ასეთი დასკვნები:

1. ჯაფარის პლატფორმის მოდელი ქმნის სასარგებლო ჩარჩოს იმის გასაგებად, თუ როგორ ჩამოყალიბდა საფუძველი მდგრადი ტურიზმის ჩამოყალიბების, რადგანაც აღნიშნული მოდელიდან გამომდინარე ტურიზმს სარგებელთან ერთად ზიანის მიყენებაც შეუძლია საზოგადოებისათვის.
2. ტურისტული მარშრუტების დაგეგმვის დროს „გამტარუნარიანობის“ გათვალისწინების უგულებელყოფამ, შესაძლებელია გამოიწვიოს გარემო პირობების დეგრადაცია და ტურიზმმა სარგებელის სანაცვლოდ მოუტანოს გამოუსწორებელი ეკოლოგიური ზიანი.
3. ტურიზმის დაგეგმვა და განვითარება არ უნდა მოხდეს იზოლირებულად. ტურიზმი სხვა აქტივობასთან ერთად უნდა იყოს საზოგადოებასა და ტურისტული დანიშნულების ადგილის მდგრადი განვითარების ნაწილი. გასათვალისწინებელია მისი ზეგავლენა სხვა სექტორებზე, რესურსების კონკურენტული გამოყენებისა და ურთიერთმხარდაჭერის თვალსაზრისითაც. კომპლექსური მიდგომა ითვალისწინებს ტურიზმის დარგში ურთიერთობებისა და ზემოქმედების ყველა ფორმას და განიხილავს საჯარო პოლიტიკის ზემოქმედებას ტურიზმზე და პირიქით.
4. სამწუხაროდ საქართველოში ამჟამად არ არსებობს ერთიანი კრიტერიუმები და მეთოდოლოგია იმასთან დაკავშირებით, რომელის საშუალებითაც გამოთვლილი და დადგენილი იქნებოდა ტერიტორიების ზღვრული დატვირთვა, რაც მდგრადი ტურიზმის განვითარების საფუძველია.
5. საქართველოში არ არსებობს ერთიანი მიდგომა, ტერმინოლოგია, ხარისხობრივი და რაოდენობრივი კრიტერიუმები, რომლებიც შესაძლებელს გახდის განვსაზღვროთ ის ფაქტი, რომ მაქსიმალური დატვირთვა მიღწეულია რეკრეაციულ ზონაში. არ არსებობს ერთიანი მეთოდოლოგიური მიდგომა და ორგანიზაციულ-ეკონომიკური მექანიზმი, რომელიც დაარეგულირებს დატვირთვას ტურისტულ-გამაჯანსაღებელ ობიექტებზე და დაცულ ტერიტორიებზე. (<http://www.apa.gov.ge/ge/>)

ლიტერატურა:

1. ელიზბარაშვილი ნ., მელაძე გ., მეესენი ჰ., ხოეციანი ა., კოლერი ტ., მთიანი რეგიონების მდგრადი განვითარება, გამომც. „დანი“, თბ.2018, 321.
2. http://www.ungeorgia.ge/geo/sustainable_development_goals#.WXeBhoSGOUk;
3. Hirsch Hadorn, G.etc.: 2008. Handbook of Transdisciplinary Research. Springer. 31

4. Georgian Tourism in Figures. Structure and Industry Data. GNTA. 2016. <http://gnta.ge/wp-content/uploads/2016/-06/2015-eng..pdf>. P.25-46
5. www.apa.gov.ge